

Stařec a moře – ERNEST HEMINGWAY (*1899 †1961)

<u>Námět:</u>	Lidské myšlení a chování.
<u>Téma a motiv:</u>	Nekonečný boj člověka s přírodou; stařec, moře, lov, ryby, smrt, silná vůle, víra v Boha, stáří x mládí
<u>Časoprostor:</u> století	Kubánská vesnice poblíž Havany a vody Mexického zálivu po dobu 3 dní; 1. pol. 20. století
<u>Kompoziční výstavba:</u>	chronologický děj; text není nijak formálně členěn ; pointa až na konci
<u>Literární druh a žánr:</u>	epika (próza), žánr: novela
<u>Vypravěč:</u>	střídání er-formy (vypravěč) s ich-formou (rozmluvy Santiaga s chlapcem, s rybou a se sebou samým); vypravěčem je autor
<u>Postavy:</u>	Stařec Santiago – odvážný kubánský rybář s pevnou vůlí, samotář, smysl života vidí v rybaření, pro splnění svého cíle udělá cokoli, skromný, chudý, tvrdě pracující, starý, silný, vytrvalý, trpělivý chlapec Manolin – mladý chlapec, oddaný přítel Santiaga, obětavý, laskavý, nápomocný, má rád starce, obdivuje ho, rád s ním jezdí rybařit
<u>Vyprávěcí způsoby:</u>	krátké věty, souvětí; přímá řeč; je zde pásmo vypravěče v er-formě
<u>Typy promluv:</u>	pásmo vypravěče – vnitřní monology, dialogy, přímá a nepřímá řeč
<u>Jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku:</u>	jednoduchý věcný spisovný jazyk, pasáže Santiagových myšlenek hovorové až nespisovné ; latinská a španělská slova (<i>galanos</i> = žraloci) odborný výraz: <i>harpuna</i> onomatopie: <i>cinknutí, zadrnčel</i> symbolické výrazy: <i>zakrvácené ruce</i> = Kristovo utrpení metoda ledovce = text je úsporný, zachycuje základy, velká část je skryta pod povrchem, čtenář musí číst mezi řádky například z dialogů, domýšlet si
<u>Tropy a figury a jejich funkce ve výňatku:</u>	metafory přirovnání rozrýval hladinu jako rychlý motorový člun) personifikace (<i>žralok to nechtěl uznat</i>) epiteton: (<i>podivné oči; těžká špičatá modrá hlava</i>) eufemismus: (<i>mu v oku vyhasl život</i>)
<u>Kontext autorovy tvorby:</u>	1. polovina 20. století

O autorovi:

- **americký spisovatel, novinář, povídkář, dramatik**
- miloval přírodu, lov a dobrodružství
- **čelní představitel Ztracené generace**
- po absolvování základní školy se stal reportérem kansaského listu Star
- byl velmi ovlivněn válečnými událostmi
- hned po vypuknutí 1. světové války vstoupil do italské armády jako dobrovolník ambulantních sborů Červeného kříže -> byl těžce raněn
- španělské občanské války se zúčastnil jako reportér
- válečný zpravodaj v Číně
- za druhé světové války pobýval na Kubě a vyhledával německé ponorky v Karibském moři

- **jeho postavami jsou muži** – stateční, cílevědomí, ctízádnostiví, staví je do kritické mezní situace, zkouší, jak to hrdinové vydrží a jak se zachovají
- způsob psaní: metoda ledovce → podstatné je to „pod vodou“ (cílem si to domyslet)
- **v roce 1953 získal Pulitzerovu cenu | v roce 1954 dostal Nobelovu cenu**
- ve svých dílech vystupuje pod pseudonymem Nick Adams
- v roce 1961 pravděpodobně spáchal sebevraždu (zastřelil se puškou)

Dílo:

- **Sbohem, armádo** - román s autobiografickými prvky
- **Komu zvoní hrana** – román z občanské války ve Španělsku
- **Pátá kolona** - jediné drama, které Hemingway napsal

Literární / obecně kulturní kontext:

- představitel americké meziválečné prózy
- představitel „ztracené generace“

ZTRACENÁ GENERACE

- skupina spisovatelů narozených kolem roku 1900
- spisovatelé **zažili první světovou válku** a zobrazovali ji ve svých dílech
- vyjadřují pocity vojáků po návratu z války (vrátili se duševně zmrzačení a měli problémy se zařazením se do společnosti)
- pro autory **jsou typické životní postoje**, kterými dávají najevo nesouhlas a nedůvěru ke společnosti, často staví své hrdiny do velmi nebezpečných situací, kde musí prokazovat svůj charakter
- **základními tématy jsou zklamání a skepse**, rozklad lidských a společenských hodnot, hledání východiska v útěku do přírody nebo kultury

Autoři Ztracené generace:

- **Francis Scott Fitzgerald** - Velký Gatsby
- **Erich M. Remarque** – Na západní frontě klid – není z doby ZG
- **John Steinbeck** – O myších a lidech
- **William Faulkner** - Absolone, Absolone!, Stařec na Mississippi

Obsah:

Kniha vypráví o starém rybáři Santiagovi, pro kterého je rybaření jedinou obživou. Starci se ovšem dlouho nedaří chytit větší rybu, a proto je ostatním rybářům k smíchu. Aby toho nebylo málo, tak s ním na moře, kvůli zakazu svého otce, přestane jezdit velký pomocník, chlapec Manolin.

Stařec má ovšem svoji hrdost a rozhodne se všem dokázat, že stále dokáže chytit velkou rybu. Druhý den ráno se proto na moři vydá dál, než kdy byl. Kvůli svým zkušenostem ví, že pokud chce chytit velkou rybu, musí udice spustit do velkých hloubek.

Za nějakou dobu zabere opravdu velká ryba. Jenomže má spoustu sil, a stařec ji proto nemůže ulovit. Zápasí s ní dva dny bez spaní a způsobí si drobná zranění. Rybář je ovšem rozhodnut, že nepovolí a rybu zabije, nebo že zabije ryba jeho. Po dvou probdělých nocích ryba ztrácí sílu a Santiago ji uloví. Zjistí, že je to mečoun a je několikrát větší než loďka.

Stařec ulovenou rybu přiváže k loďce a vydá se domů. Jenže krvácející ryba přivábí několik žraloků. Rybář se s nimi snaží bojovat, ale nemá šanci a žraloci mu rybu do posledního drobečku sežerou. Zůstane jenom kostra, se kterou se v noci vrátí do přístavu a vyčerpán odejde do svého domu. Ráno ho v posteli objeví chlapec, počká, až se probudí, a potom mu povídá, kolik lidí se shromáždilo kolem obří kostry. Lidé kostru ryby obdivují a on na sebe může být hrdý.